

Tarjima uslublari va ularning turlari

Tarjima - tillar o'rtasidagi aloqani ta'minlovchi muhim jarayon bo'lib, turli xil uslub va usullarni o'z ichiga oladi. Bu qisqacha kirish tarjimonlar, til o'rganuvchilar va matn tahrirlovchilari uchun turli tarjima uslublari tushunishga yordam beradi.

 by Happiness

Adabiy tarjima

Maqsad

Badiiy va adabiy asarlarni muallifning uslubi va g'oyalarini saqlab, tillar o'rtasida o'tkazish.

Xususiyatlari

Ifodali til, ohangdorlik, badiiy obrazlar va stilistik xususiyatlar erishishga harakat qiladi.

Qo'llash sohalari

Shoir, yozuvchi, dramaturg kabi adabiy janrlar uchun qo'llaniladi.

Ilmiy-texnik tarjima

1

Maqsad

Ilmiy va texnik materiallarni mantiqiy va aniq tarzda tarjima qilish.

2

Xususiyatlari

Terminologiyaga, mantiqqa va aniqlikka katta e'tibor berish, stilistik jihatlarni esa ikkinchi o'ringa qo'yish.

3

Qo'llash sohalari

Ilmiy maqolalar, patentlar, texnik ko'rsatmalar, qo'llanmalar uchun qo'llaniladi.

Rasmiy-idoraviy tarjima

Maqsad

Rasmiy va idoraviy hujjatlarni, masalan, shartnomalar, sharhnomalar, hisob-kitoblar va boshqalarni tarjima qilish.

Xususiyatlari

Rasmiy uslubda, standart iboralar va terminologiyadan foydalanish, aniq va qat'iy bayonotlar.

Qo'llash sohalari

Siyosiy, iqtisodiy, huquqiy va davlat boshqaruvi sohalarida qo'llaniladi.

Biznes tarjima

Maqsad

Biznes sohasi, savdo-sotiq, marketing va reklama uchun tarjima qilish.

Xususiyatlari

Aniq va qisqa iboralar, rasmiy va rasmiy-ish uslublari qo'llaniladi.

Qo'llash sohalari

Shartnomalar, biznes-taqdimotlar, reklama materiallari uchun qo'llaniladi.

Majburiy tarjima

Maqsad	Qonunlar, normativ hujjatlar, sud hujjatlari va boshqalarni tarjima qilish.
Xususiyatlari	Qat'iy va aniq iboralar, terminologiyaga rioya qilish, hujjatlarning rasmiy uslubini saqlab qolish.
Qo'llash sohalari	Huquqiy va rasmiy sohalar: qonunlar, farmonlar, qarorlar, hujjatlar.

Cheklangan tarjima

1

Maqsad

Mahdud hajmdagi va muhim qismlarni tarjima qilish.

2

Jarayoni

Manba matnini tahlil qilib, eng muhim qismlarni tanlab olib, qisqa tarjima qilish.

3

Qo'llash sohalari

Vaqt va mablag' cheklangan holatlarda, sharx va umumiy ma'lumot uchun qo'llaniladi.

Og'zaki tarjima

1

Simultanli tarjima

So'zlovchining nutqini darhol so'zma-so'z tarjima qilish.

2

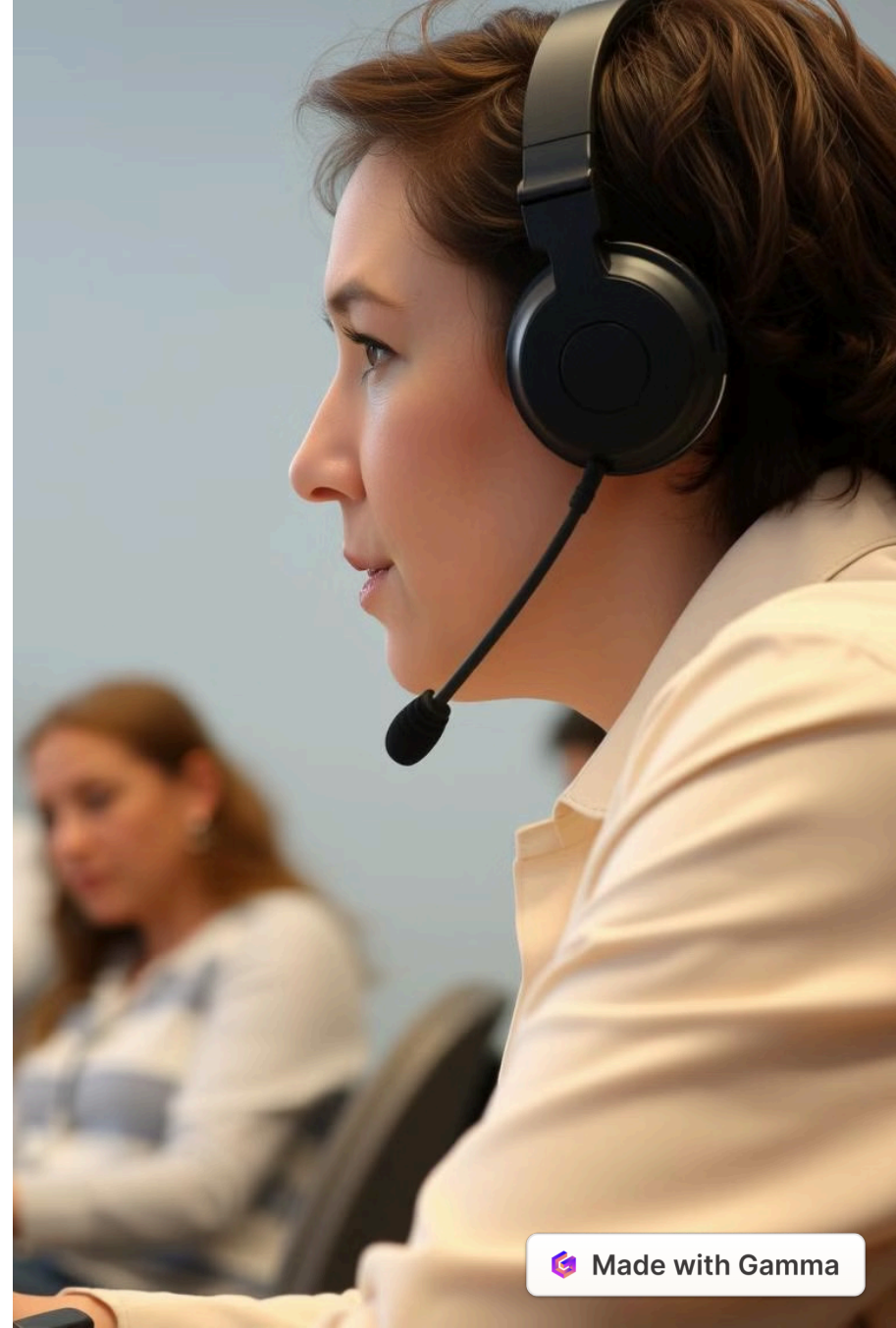
Ketma-ket tarjima

So'zlovchining nutqini uzoq to'xtamasdan, qisqacha tarjima qilish.

3

Shunga o'xshash

Umumiy ma'noni va g'oyani tarjima qilish, so'zma-so'z tarjima emas.

Таржима Турлари

Таржима турлари ҳақида батафсил маълумот берамиз.
Таржиманинг оғзаки ва ёзма шакллари, уларнинг ўзига хос
хусусиятлари ва қўлланиш соҳалари ёритилади.

 H by Happiness

Оғзаки Таржима

1

Синхрон Таржима

Таржимон сўзловчининг нутқини эшитиб, шу заҳотиёқ икки-уч дақиқада таржима қилади. Техник воситалар ёрдамида амалга оширилади.

2

Кетма-кет Таржима

Таржимон сўзловчи нутқини тугатгандан сўнг ёки нутқнинг қандайдир бир қисмини тугатгандан кейин таржимасини бошлайди.

3

Ёзма Матнни Оғзаки Таржима Қилиш

Таржимон ёзма матнни аввал ўқиб, сўнг оғзаки таржима қилади. Бу "at sight" таржима деб аталади.

Оғзаки Таржимага Қўйиладиган Талаблар

1

Аниқ Талаффуз

Таржимон нутқи аниқ ватиниқ бўлиши керак.

2

Ритмлилиқ

Таржимон нутқининг бирхил ритмлилигига эътибор бериши лозим.

3

Маъно Боғлиқлиги

Таржимон жумлалар ўртасидаги маъновий боғлиқликка эътибор қаратиши керак.

Ёзма Таржима

Имкониятлар

Таржимон қўлида аслият матни бўлиб, таржима жараёнида унга бир неча маротаба мурожаат этиши мумкин. Таржимасини қайта кўриб чиқиб, аслият билан солиштириш имкониятига эга бўлади.

Вақт

Ёзма таржимада вақт омили муҳим аҳамиятга эга. Таржимон матнни аниқ ва батафсил таржима қилиш учун етарли вақтга эга бўлади.

Мукаммаллик

Ёзма таржима жараёнида таржимон мутахассислардан маслаҳат олиши мумкин. Бу эса таржиманинг ҳар томонлама мукаммал чиқишига ёрдам беради.

Оғзаки Матнни Ёзма Таржима Қилиш

Оғзаки Матн

Чет тили оғзаки нутқда ишлатилиши ва уни ёзма равишда таржима қилиши керак.

Ёзма Таржима

Бу турдаги таржима амалиётда жуда кам ишлатилади. Оғзаки айтилган сўзлар стенография ёрдамида ёзиб олинади ва кейин таржима қилинади.

Стенография

Оғзаки нутқни шартли белгилар (стенография) асосида ёзиб олиш ва кейин таржима қилиш.

Сиёсий-Ижтимоий Ҳужжатлар Таржимаси

1

Мавзу Лексикаси

Сиёсий-ижтимоий соҳага оид материалларни таржима қилишда ишлатиладиган мавзу мазмунига доир лексик birlikлар.

2

Умумий Лексика

Сиёсий-ижтимоий соҳага оид материалларни таржима қилишда ишлатиладиган умумий ишлатиладиган лексик birlikлар.

3

Эквивалентлар

Таржимон эквивалентлар топишда муҳим роль ўйнайди, айниқса реалиялар ва фразеологик birlikлар таржимасида.

Газета Тили Таржимаси

Сўзларнинг Кўп Маънолилиги

Газета-ахборот, сиёсий-ижтимоий ҳужжатларни таржима қилишда сўзларнинг кўп маънолилиги катта аҳамиятга эга. Таржимон сўзнинг контекстдаги маъносини тўғри аниқлаши керак.

Контекстуал Маъно

Таржимон сўзнинг контекстдаги маъносини тўғри тушуниб, унга мос эквивалентни топиши лозим.

Таржима турлари ва уларнинг хусусиятлари

Таржима иккита тилни ўзаро мослаштириш, бир тилдаги матнни бошқа тилга ўгиришдан иборат. Бунда матннинг мазмуни, услуби ва мақсади сақланиб қолиши керак. Таржиманинг оғзаки ва ёзма шакллари мавжуд бўлиб, ҳар бир шаклнинг ўзига хос хусусиятлари бор.

 H by Happiness

Оғзаки таржиманинг турлари

Синхрон таржима

Бунда нутқ айтилаётган пайтнинг ўзида таржима қилинади. Таржимон эшитган нутқни дарҳол қабул қилиб, ўзининг тилига таржима қилади. Бу жуда тезлик ва техник жиҳатдан мураккаб жараён ҳисобланади.

1

2

Кетма-кет таржима

Таржимон нутқни бўлиб-бўлиб эшитиб, ҳар бир бўлакни ўз тилига таржима қилади. Бунда нутқ узилиб-узилиб айтилади ва таржима ҳам шу тарзда содир бўлади.

Ёзма таржиманинг турлари

Адабий таржима

Бу турдаги таржима бадий асарларни бир тилдан бошқа тилга ўгиришдан иборат. Бунда таржимон матнни иж- одий қайта ишлайди, услубий ва бадий хусусиятларини сақлашга алоҳида эътибор беради.

Ихтисослашган таржима

Ихтисослашган таржима турларига илмий-техник, тиббий, юридик ва бошқа соҳаларга оид матнларни таржима қилиш киради. Бунда ихтисослашган терминологияни яхши билиш ва тегишли соҳада чуқур билимга эга бўлиш талаб этилади.

Юридик таржима

Юридик таржима турига давлат ва халқаро ҳуқуқ ҳужжатларини, шартномаларни, контрактларни ва бошқа юридик матнларни таржима қилиш киради. Бу турда ҳуқуқий терминларни чуқур билиш ва жуда аниқ таржима қилиш талаб этилади.

Оғзаки таржима жараёни

1

Тез эшитиш ва ўқиб олиш

Оғзаки таржима жараёнида таржимон нутқни дарҳол қабул қилиши, ўқиб олиши ва тезда таржима қилиши керак.

2

Тезкор таҳлил қилиш

Таржима қилаётган матнни тезкор таҳлил қилиш, унинг мазмун-моҳиятини тушуниш ва ўз тилида таржима қилиш интуицияси таржимондан талаб этилади.

3

Тўхтамай таржима қилиш

Таржимон айтилаётган нутқни узмай, тўхтовсиз таржима қилиши керак. Бу кўникма оғзаки таржиманинг асосий талабларидан биридир.

Оғзаки таржиманинг хусусиятлари

Тезкорлик

Оғзаки таржима жуда тезкор жараён бўлиб, таржимон нутқни эшитиши, тушуниши ва дарҳол ўз тилига таржима қилиши талаб этилади.

Ижодийлик

Оғзаки таржима жараёнида таржимон ўз ихтирочилиги, нутқий кўникмаларини ишга солиши керак. У ўз тилининг имкониятларидан фойдаланиб, экспромт таржима қилади.

Ёддан билиш

Оғзаки таржимада таржимон кўп сўзларни ёддан билиши, уларнинг маъно-мазмунини тез идрок этиши керак. Акс ҳолда таржимада қийинчиликлар юзага келиши мумкин.

Мослашувчанлик

Таржимон оғзаки таржима жараёнида вазиятга тез мослашиши, тўсатдан юзага келадиган муаммоларни зудлик билан ҳал қилиши лозим.

Ёзма таржимада тил ва услубни сақлаш

Адабий таржима

Бу турдаги таржимада бадиий асарларнинг тил ва услуби сақланиши керак. Таржимон асарнинг образларини, ифодавийлик воситаларини, ритм-интонациясини тўла-тўқис ўз тилига кўчириши лозим.

Ихтисослашган таржима

Ихтисослашган таржималарда терминлар, луғат бирликлари ва услубий хусусиятлар аниқ ва тўғри бўлиши шарт. Таржимон тегишли соҳанинг тилини пухта билиши керак.

Юридик таржима

Юридик матнларни таржима қилишда ҳуқуқий терминологияни тўғри ишлатиш, ҳужжатларнинг расмий стилини сақлаш муҳим. Бунда ҳатолар ва номувофиқликлар йўл қўйилмаслиги керак.

Синхрон ва кетма-кет таржимадаги фарқлар

1

Синхрон таржима

Бунда таржимон нутқни бир вақтда, параллел равишда қабул қилиб ва таржима қилади. Бу жуда тезкор жараён бўлиб, таржимон реал вақт режимида ишлайди.

2

Кетма-кет таржима

Кетма-кет таржимада таржимон нутқни бўлиб-бўлиб эшитиб, ҳар бир қисмини алоҳида таржима қилади. Бу жараён анча секин кечади ва таржимондан юқори даражадаги малака ва диққатни талаб қилади.

Таржима турларини ўрганишнинг аҳамияти

Таржима турларини чуқур
ўрганиш

Таржима жараёнидаги муаммо
ва вазифаларни тўлиқ идрок
этиш имконини беради.

Таржима турлари ҳақида
назарий билим

Таржимон-ни касбий жи-
ҳатдан такомил-лашти-риш,
малака-ларини оширишга
ёрдам беради.

Амалий кўникма ва малакани
ривожлантириш

Турли хизлар-да таржима
ишла-рини юқори сифат-да
бажариш им-конини беради.